

Istorie locală

Despre Opera din Timișoara și viețile din ea

de Mălina Duță

În 30 martie Opera Națională Română din Timișoara a aniversat 70 de ani de la înființare. Cu acest prilej este important să ne gândim nu doar la fascinanta istorie a acestei instituții (și a clădirii care o găzduiește), ci și la oamenii care i-au construit renumele.

Prima directoare a operei, Aca de Barbu, a reușit în scurt timp de la semnarea decretului de înființare - 30 martie 1946 - să reunească un grup de artiști care au însuflețit Opera.

Decretul de înființare a Operei din Timișoara, emis de Regele Mihai I¹

Doă dintre doamnele care au înflorit ca artiste în Opera din Timișoara sunt Viorica Reus (membru fondator) și Silvia Ivan (care s-a alăturat în 1948). Poveștile lor de viață sunt surprinzătoare, bulversante, pline de miez.

Viorica Reus își amintește cu bucurie de o copilărie idilică și lipsită de griji, împărțită între casa din Cernăuți și moșia de lângă Vatra Dornei. Părinții Vioricăi erau oameni înstăriți, educați, cu poftă de viață. Mari amatori de muzică

(mama cânta la mandolină și la pian, iar tatăl la chitară și vioară), i-au insuflat și fiicei lor dragostea pentru armonie.

Modul în care s-au cunoscut părinții Vioricăi Reus pare desprins dintr-un basm: „Ah, foarte drăguț. Tata mi-a povestit. Venea dintr-o călătorie și în tren erau șase domnișoare tinere și drăguțe într-un compartiment și el a intrat tot în acel compartiment. Erau vesele, el era vesel și tot povesteau și odată el spune: „Domnișoarelor, eu nu sunt căsătorit, dar dacă-i place cuiva de mine și dacă eu nimeresc un nume la dumneavoastră, vă căsătoriți cu mine?” Ele au început să râdă și au zis că „da”. El a spus atunci niște nume printre care și Maria, cum se numea mama mea. Tatei i-a plăcut de ea și după ce au coborât din tren, la gară-i aștepta o trăsură frumoasă. S-au dus la părinții ei acasă și a cerut-o în căsătorie.”

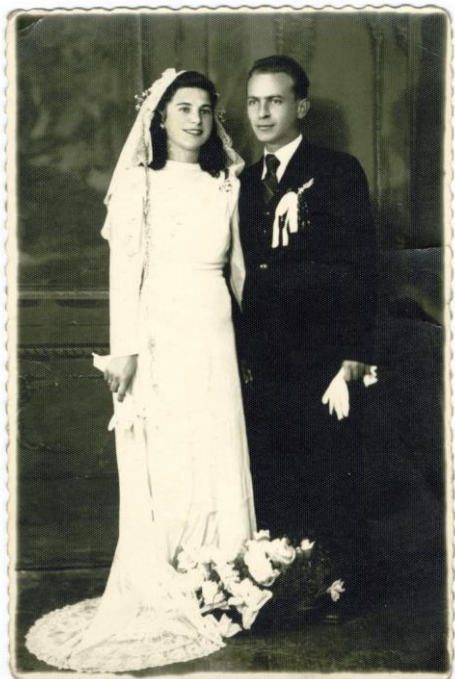
Viața de poveste a luat sfârșit o dată cu războiul. Viorica și mama ei s-au refugiat la Brad, apoi la Timișoara, pe când domnul Reus a fost trimis pe front. Familia a rămas separată timp de mai mulți ani. La Timișoara cele două femei și-au găsit cu greu o locuință stabilă, suportând privațiuni de tot felul.

Înainte de a se refugia, foarte tână Viorica se căsătorise, la Cernăuți, cu profesorul Nicolae Chiribelea. Au rămas împreună doar 46 de zile, fiind apoi despărțiți de război. S-au regăsit câțiva ani mai târziu, la Arad, dar profesorul Chiribelea a murit la scurt timp. „Am început viața prea de timpuriu, dar, fiind copil vesel, nu-mi dădeam seama de tragedia prin care trecea familia și întreaga țară în Al Doilea Război Mondial”, povestește artista.

A doua căsătorie a Vioricăi Reus a durat șapte ani și, după o nouă perioadă de văduvie, s-a măritat pentru a treia oară. Amuzată, ea mărturisește că, inițial, nu-l plăcuse prea mult pe cel de-al treilea soț, inginerul agronom Aurel Ghilezan, dar acesta avusese o replică foarte inspirată: „Nu-i nimic, nu mă vrei acuma, dar să știi că rezerva căștigă meciul.”

¹ Fotografiile din acest articol provin din *Arhiva de Istorie Orală a Fundației A Treia Europă*, fiind donate de Viorica Reus și Silvia Ivan. De asemenea, în Arhivă se găsesc interviuri in extenso cu Viorica Reus (realizat în 2002 de Adrian Onică) și Silvia Ivan (realizat în 2001 de Mihaela Sitariu), informații și citate din respectivele interviuri fiind inserate în acest text.

În timpul războiului se refugiaseră la Timișoara atât Opera din Cluj cât și Conservatorul din Cernăuți. A încolțit atunci ideea înființării Operei din Timișoara, iar când acest lucru s-a întâmplat, Viorica Reus a început să lucreze, fiind, simultan, studentă la Conservator. Nefiind suficienți angajați, Viorica Reus a devenit, la doar 20 de ani, regizor la Opera din Timișoara. A urmat o carieră care s-a întins pe 35 de ani.

Căsătoria Vioricai Reus cu primul soț, Nicolae Chiribelea, la Cernăuți

De asemenea, doamna Reus a scris teatru scurt, nuvele, schițe, și, evocându-și foștii colegi, afirmă că „așa de mult i-am iubit și așa de mult m-au iubit toți... Încă îi mai întâlnesc.”

Primul rol al Vioricai după înființarea Operei, Timișoara

Silvia Ivan, soprană, și-a petrecut copilăria și adolescența la Jibou, în județul Sălaj. Familia, având patru copii, nu era foarte înstărită, dar firea boemă a tatălui și blândețea mamei au făcut ca lipsurile materiale să nu se facă prea mult simțite. Femeie respectată de comunitate, mama Silviei Ivan era de o modestie extremă, sfătuindu-și mereu copiii să nu iasă în evidență. Așadar Silvia visa la o viață liniștită și anonimă...

Viorica Reus în opera *Cavaleria Rusticana*

Viața era veselă, deoarece „se făceau reuniuni și se stătea de vorbă, fiecare ducea prăjituri, se făcea tombolă pe tortul cel mai mare, era o doamnă specialistă în torturi, se organizau ceaiuri”. Iar uneori „mai mergeam la baluri cu mamele [...]”. Dansam tangouri, foxtroturi, pe urmă, la miezul nopții se dansa hora, sârba, toată lumea.”

La fel ca și în cazul Vioricai Reus, viața Silviei Ivan s-a schimbat radical odată cu războiul. „Și când s-a cedat Ardealul, eu eram în tren, venind spre casă și nici n-am știut. Am văzut ofițerii, toți cu capul în jos și triști... Ziceam: Sunt oboșiți, sigur sunt oboșiți! Când am ajuns acasă, atunci am aflat că s-a cedat Ardealul.”

Până în acel moment Silvia Ivan fusese educatoare, iar după cedarea Ardealului (august 1940) a ajuns învățătoare la Vârciorova. „N-am să uit niciodată că am coborât din tren, n-am știut unde-i peronul și am coborât pe partea cealaltă. Și era un așa pustiu și se auzea Dunărea. Și m-am așezat pe valiză și scârțâia valiza. Apoi a plecat trenul și am văzut gara.”

Silvia Ivan în rochie de bal - Jibou, 1935

Soțul Silviei, Nicolae Ivan, studiasse Politehnica la Paris și fusese căsătorit cu Yvonne, o tânără din Melun (Franța), cu care se întorsese în țară. Dar aceasta murise în 1942, în timp ce Nicolae Ivan era pe front.

Nicolae Ivan și prima soție, Yvonne

Silvia își remarcase viitorul soț pe stradă, în timp ce acesta împărțea, ca tânăr ofițer, invitații la un spectacol, dar nu s-au mai văzut până după război, când s-au reîntânit în cantina Operei. S-au căsătorit în 1949 și au avut o fiică, Simina².

² Este vorba de Simina Ivan, cunoscuta soprano, care în prezent este solistă la Opera de Stat din Viena.

Silvia Ivan crede că soțul său ar fi putut face o carieră strălucită în alte circumstanțe. Dar, având în vedere climatul politic de după război, a fost nevoit să se angajeze la o cooperativă meșteșugărească, ajungând ulterior să conducă secția de copiat partituri muzicale. Pasiunea lui Nicolae Ivan fiind filologia, dădea lecții de franceză și scria cronici culturale.

Silvia Ivan, cea care visa la o viață fără peripeții, a ajuns, după Al Doilea Război Mondial, soprană. Deși Silvia era deja învățătoare, unchiul său a auzit-o cântând și a insistat să urmeze Conservatorul. Anii aceia au fost dificili, deoarece nu primea concediu de studiu, dar efortul i-a fost pe deplin răsplătit. A dat concurs la Opera din Timișoara după înființare și a debutat ca soprană de coloratură în 1948.

Silvia Ivan

Privind în urmă, Silvia Ivan spune cu nostalgie: „Ei, lungă viață, Mihaela... o viață de optzeci de ani este foarte lungă. Îmi mai aduc aminte câte ceva, dar am vrut să uit. Pentru că e așa deosebit ce trăim acum.”

Ar fi multe, foarte multe de spus. Viorica Reus și Silvia Ivan au provenit din medii diferite, însă războiul, refugiul, sărăcia, dar și determinarea și dragostea pentru cultură le-au adus la un numitor comun: Opera Română Timișoara.

Aminteam, în primul paragraf, de importanța oamenilor, a fiecărui om în parte. O instituție nu înseamnă nimic fără poveștile împletite ale tuturor celor care muncesc în acel spațiu.